

BÖLÜM 20

CEZAEVLERİNDE RUH SAĞLIĞI

Mehtap KIZILKAYA¹

GİRİŞ

İnsan, sosyal ve kültürel bir varlık olarak toplumun bir parçasıdır. Toplum, “*kendilerini birleşik ve özgün bir varlık olarak gören insanlardan oluşan topluluk*” olarak tanımlanmaktadır (1,2). Toplum içindeki bireylerin birbirleriyle ilişkilerinin belirli bir düzen içinde yürütülebilmesi, sınırları yasalarca belirli kurallarla mümkün olmaktadır (3,4). Bu kuralların ihlal edilmesi ise suç kavramını ortaya çıkarmaktadır. Suç, “*yasakların çiğnenmesi sonucu cezaların ve yaptırımların uygulandığı kamusal bir otoritenin müdahalesini gerektiren eylemler*” olarak ifade edilmektedir. Tarihi süreçte suçlu bireye yönelik müdahalelerin öldürme, sürgün etme, bedensel işkence yapma ve hapsedme şeklinde olduğu görülmektedir (5).

KURAMLARA GÖRE SUÇ KAVRAMI

Suç kavramı ve nedenleri tam olarak bilinmemesine karşın çevresel, bireysel ve biyolojik faktörlerin her birinin katkısının olduğu görüşü yaygındır. Suç olgusu psikolojik, sosyolojik ve biyolojik kuramlar aracılığıyla açıklanmaya çalışılmıştır (6).

Psikolojik kuramların ilki Freud’un geliştirmiş olduğu psikanalitik kuramdır. Bu kurama göre benlik birbiriyle ilişkili üç parçalı (id, ego, süper ego) bir yapıya sahiptir. Cinsellik, açlık, saldırganlık gibi ilkel biyolojik güdülerin alanı id; içselleştirilen norm, ahlak ve tabuları içeren bölüm süper ego; benlik duygusunun alanı ise egodur. İd, haz ilkesine göre temel ihtiyaçları ve ilkel arzuları

¹ Dr. Öğr. Üyesi, Aydın Adnan Menderes Üniversitesi, Hemşirelik Fakültesi, Ruh Sağlığı ve Hastalıkları Hemşireliği AD, mehtap.kizilkaya@adu.edu.tr

KAYNAKLAR

1. Marshall G. Sosyoloji sözlüğü. (çev: Akınhay O, Kömürcü D). Ankara: *Bilim ve Sanat Yayınları*; 1999.
2. Sever M. 1980 sonrası Türkiye’de kültürel ve toplumsal değişme. *Uluslararası Halk Bilim Araştırmaları Dergisi*, 2019;2(3):1-10.
3. Demirkasimoğlu N. Toplum yaşamında kurallar: Birey kural ilişkisi. *CBÜ Sosyal Bilimler Dergisi*, 2015;13(1):138-156.
4. Eroğlu E. Geçmişten günümüze sosyal normlar. *Akademik Bakış Dergisi*, 2015;(50):299-308.
5. Demirci A.A. İçeriden ya da dışarıdan olmak: mekân olarak Karaman’da cezaevlerinin sosyal anlamı. *Karamanoğlu Mehmet Bey Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Sosyoloji Ana Bilim Dalı Yüksek Lisans Tezi*, 2021.
6. Görgülü T. Suç ve suçlu davranışına kuramsal bir bakış: psikolojik bakış açısıyla adli sistemde psikolojik değerlendirme ve uygulamaları. *Akademik Açı*, 2021;1(1):59-70.
7. Geçtan E. *Psikanaliz ve sonrası*. İstanbul: Metis Yayınları; 2008. p. 126-128.
8. Cullen FT, Agnew R. *Criminological theory past to present*. Los Angeles, California: Roxbury Publishing Company; 2003. p. 142-143.
9. Gökulu G. Suç kuramları: biyolojik ve psikolojik yaklaşımlar: Eleştirel bir değerlendirme. *Turkish Studies Social Sciences*, 2019;14(4):1471-1488.
10. İçi T. *Kriminoloji*. Ankara: Martı Yayınları; 2004.
11. Schmalleger F. *Criminal justice today*. 7th ed. Pearson Custom Publishing; 2003.
12. Winterdyk JA. *Canadian criminology*. Toronto, ON: Pearson Prentice Hall; 2016.
13. Balaban Ö. Ceza infaz kurumlarındaki tutuklu ve hükümlülerin eğitim faaliyetlerine ilişkin algıları: T tipi kapalı ceza infaz kurumu örneği. *Çalışma İlişkileri Dergisi*, 2015;6 (1):37-52.
14. Ceza ve Tevkifevleri Genel Müdürlüğü <http://www.cte.adalet.gov.tr>, Erişim tarihi: 01.12.2021.
15. İşlegen Y. Cezaevlerinde insan hakları ve sağlık. *Toplum ve Hekim*, 1996;(11):70-74.
16. Kifer M, Craig H, Stohr MK. The goals of corrections: Perspectives from the line. *Criminal Justice Review*, 2003;28(1):47-69.
17. Kızmaz Z. Cezaevinin ve hapsedmenin suçu engellemedeki etkisi. *Dumlupınar Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 2007;17: 44-69.
18. Baybutt M, Hayton P, Dooris M. Prisons in england & wales: An important public health opportunity? In: Douglas J et all. (eds.) *A reader in promoting public health: Challenge & controversy*. London, Open University Press, 2007; p. 237-245.
19. Moller L, Gatherer A, Jürgens R. et all. Health in prisons: A who guide to the essentials in prison health. *WHO Regional Office Europe*; 2007.
20. Gürtuna O. Cezaevinde kadın olmak ve cezaevinin kadın bakış açısıyla sosyolojik değerlendirmesi: Ankara Sincan kadın kapalı cezaevi örneği. *Ankara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Sosyoloji Anabilim Dalı Yüksek Lisans Tezi*, Ankara, 2009.

21. Kulak Gökçe S. Adana kadın kapalı cezaevindeki hüküm giymiş kadınlar arası ilişkiler. *Yeditepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Antropoloji Anabilim Dalı Doktora Tezi*, İstanbul, 2017.
22. Kızılarslan H. İnfaz hukukunda engelli hükümlülerle ilgili pozitif yükümlülükler. *Terazi Hukuk Dergisi*, 2019;14 (159):2156 -2170.
23. Cho S, Noh H, Yang E. et all. Examining the job demands resources model in a sample of Korean correctional officers. *Current Psychology*, 2020;(1):14.
24. Elagöz FÖ, Çenesiz GZ. Ceza infaz koruma personelinin yaşadığı psikososyal sıkıntılar ve çözüme yönelik psikoeğitim önerileri. *Sivas Cumhuriyet Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 2020;1(1):103-120.
25. Çaynak S, Kutlu Y. Bir grup tutuklu ve hükümlünün ruhsal belirtileri, intihar olasılığı ve başa çıkma yolları. *Anadolu Psikiyatri Dergisi*, 2016;17(2):93-98.
26. Condon L, Hek G, Harris F. A review of prison health and its implications for primary care nursing in england and wales: The research evidence. *Journal of Clinical Nursing*, 2007;16(7):1201-9.
27. Acar B, Yaman ÖM. Yüzyılda yeni bir dezavantajlı grup: Yaşlı hükümlüler. *Turkish Studies Social Sciences*, 2019;14(4):1179-1199.
28. Kaya N, Güler Ö, Çilli AS. Konya kapalı cezaevindeki mahkûmlarda psikiyatrik bozuklukların yaygınlığı. *Anadolu Psikiyatri Dergisi*, 2004;(5):85-91.
29. Blauwe E, Roesch R, Kerkhof A. Mental disorders in European prison systems. *Int J Law Psychiatry*, 2000;(23):649-663.
30. Fazel S, Benning R, Danesh J. Suicides in male prisoners in England and Wales 1978-2003. *Lancet*, 2005;366:1301-1302.
31. Akın M. Türkiye cezaevlerindeki intihar davranışlarına sosyolojik bir bakış. *Pamukkale Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Doktora Tezi*, Denizli, 2018.
32. Aydın İ. Cezaevi hükümlülerinin yalnızlık düzeyleri ve ruhsal belirti düzeyleri arasındaki ilişkinin incelenmesi. *Maltepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Psikoloji Anabilim Dalı Klinik Psikoloji Programı Yüksek Lisans Tezi*, İstanbul, 2010.
33. Murphy D. An exploration of the concept of loneliness in forensic psychiatry. *Medical Scientific Law*, 2000;(40):33-38.
34. Puri BK, Lekh SK, Treasaden IH. A comparison of patients admitted to two medium secure units, one for those of normal intelligence and one for those with learning disability. *International Journal of Clinical Practice*, 2000;(54):300-305.
35. Blackburn R. Classification and assessment of personality disorders in mentally disordered offenders: A psychological perspective. *Criminal Behavior and Mental Health*, 2000,(10):8-32.
36. Way BB, Miraglia R, Sawyer DA, et all. Factors related to suicide in New York state prisons. *International Journal of Law and Psychiatry*, 2005;28(3):207-221.
37. Peker N. Hükümlü ve tutuklularda madde kullanımı ile suç türü ve psikolojik belirtiler arasındaki ilişkiler. *Ankara Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü, Yüksek Lisans Tezi* Ankara, 2008.

38. Binswanger IA, Carson EA, Krueger PM, et al. Prison tobacco control policie sand deaths from smoking in united states prisons: Population based retrospective analy-sis. *BMJ*, 2014;349:45-42.
39. Topçuoęlu T. Ceza infaz kurumlarında gerçekteştirilen madde bağımlılığı program-larının etkinliği: Meta-analiz çalışmaların sistematik olarak incelenmesi. *Turkish Journal on Addictions*, 2016;(3): 87-124.
40. Whitehead D. The health promoting prison (hpp) and its imperative for nursing, *International Journal of Nursing Studies*, 2006;(43):123-131.
41. Aktař B. Ceza ve tutuk evi hemşireliği ve sağlığı geliştirme. *Anadolu Hemşirelik ve Sağlık Bilimleri Dergisi*, 2019,22(2):130-135.
42. Hemşirelik yönetmeliğinde değişiklik yapılmasına dair yönetmelik. Tarih: 2011; Sayı: 27910. <http://www.resmigazete.gov.tr/eskiler/2011/04/20110419-5.htm> Erişim tar: 11.12.2021.
43. Bayık Temel A, Arabacı Z. Hemşireler için geliştirilmesi gereken bir çalışma alanı: Cezaevi ve tutukevi hemşireliği. *Sosyal Politika Çalışmaları Dergisi*, 2020;(4):775-794.
44. Kızılkaya M, Ünsal G, Karaca S. The effect of psychoeducation on the social skills and problem solving skills of female prisoners. *Journal of Psychiatric Nursing*, 2022;13(1):1-8.